

Panhellenic Conference of Educational Sciences

Vol 8 (2018)

8ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Υπό την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και
Θρησκευμάτων

8^ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΧΑΡΙΣΜΑΤΙΚΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΑΔΑ
Ιδεολογικές - Πολιτικές - Ψυχολογικές - Παιδαγωγικές
Προϋποθέσεις Εκπαίδευσης Χαρισματικών Ατόμων

Σε Συνεργασία με την Ένωση Ελλήνων Φυσικών και την
Ελληνική Μαθηματική Εταιρεία
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ DIVANICARAVEL
14-17 Ιουνίου 2018

Σύγχρονη πολιτική ηγεσία και επιστήμη στα δίκτυα των χαρισματικών ατόμων

*Ανδρούλα Γεωργίου, Μαρία Δημήτρουλα, Αγγελική
Μαντζαβίνου*

doi: [10.12681/edusc.2663](https://doi.org/10.12681/edusc.2663)

To cite this article:

Γεωργίου Α., Δημήτρουλα Μ., & Μαντζαβίνου Α. (2020). Σύγχρονη πολιτική ηγεσία και επιστήμη στα δίκτυα των χαρισματικών ατόμων. *Panhellenic Conference of Educational Sciences*, 8, 155-164.
<https://doi.org/10.12681/edusc.2663>

Σύγχρονη πολιτική ηγεσία και επιστήμη στα δίκτυα των χαρισματικών ατόμων

Γεωργίου Ανδρούλα Χημικός (ΠΕ04.02)

georgiouand@gmail.com

Δημήτρουλα Μαρία Μαθηματικός (ΠΕ03)

mdimitr6@gmail.com

Μαντζαβίνου Αγγελική Φιλολόγος (ΠΕ02)

angelmantzavinou@gmail.com

Περίληψη

Συχνά στις μέρες μας, όπου με μεγάλη ευκολία η μετριότητα μεταμορφώνεται σε θρύλο, μια λέξη που χρησιμοποιείται για να αποδοθούν οι ιδιαίτερες ικανότητες και τα προσόντα ενός ατόμου είναι η «χαρισματικότητα». Παρά τους ποικίλους ορισμούς για τη χαρισματικότητα, από τους ερευνητές εντοπίζονται στις μελέτες τους χαρακτηριστικά, γενικώς αποδεκτά.

Σε αυτή την έρευνα επιχειρήθηκε η πολυδιάστατη προσέγγιση των χαρισματικών ατόμων, εστιάζοντας στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Επιπρόσθετα ακτινογραφήθηκαν σύγχρονες προσωπικότητες από τη σφαίρα της χαρισματικότητας, λόγω της ευφυΐας, της δημιουργικότητας και της προσφοράς τους στην ανθρωπότητα (Μαχάτμα Γκάντι, Νίκος Λυγερός).

Οι επιστήμονες έχουν ασκήσει έντονη κριτική στην επικρατούσα αντίληψη ότι η χαρισματικότητα εδράζεται σε χαρακτηριστικά, γενετικώς καθορισμένα και έχουν ανακαλύψει ότι αυτή αναφέρεται στην όλη προσωπικότητα του ατόμου και δεν ταυτίζεται με την υψηλή διανοητική ικανότητα. Επιπλέον, τα χαρισματικά άτομα υπερβαίνουν το κατεστημένο, εμφυσώντας νέα πνοή, καταθέτοντας νέα οράματα που δικαιολογημένα γεννούν ένταση, αντιπαλότητες, αλλά και πάθος και δέος συγχρόνως.

Συνοψίζοντας, αναφέρουμε ότι η πολυεπίπεδη γνωστική ικανότητα και η ισχυρή ενσυναίσθηση των χαρισματικών ατόμων, τα σπλίζει με μια υψηλού βαθμού ηθική συνείδηση και μια στάση αντίστασης προς κάθε μορφή εκμετάλλευσης, αδικίας, βίας και επιθετικότητας, καθώς αισθάνονται ένα είδος υπευθυνότητας για αυτού του είδους τις αντιανθρώπινες μορφές συμπεριφοράς.

Λέξεις-Κλειδιά: Διανοητική ικανότητα; Ευφυΐα; Χαρισματικότητα; Ενσυναίσθηση; ηθική συνείδηση; πολιτική ηγεσία.

Abstract

Nowadays, where mediocrity is transformed into a legend, the word often used to attribute a person's particular abilities and skills is "charisma". Despite the various definitions of charisma, researchers find their characteristics generally acceptable.

The multidimensional approach of charismatic individuals was attempted, while focusing on their particular characteristics. In addition, modern personalities were analyzed through the prism of charisma, based on their intelligence, creativity and their contribution to humanity (Mahatma Gandhi, Nikos Lygeros).

Scientists have strongly criticized the prevailing perception that charisma is based on characteristics which are genetically defined, and have found that it refers to the whole personality of an individual and is not identical to the high intellectual capacity. In addition, charismatic individuals go beyond established thresholds, bring a new flair, while proposing new visions that justifiably generate tension, rivalries, but also passion and awe at the same time.

In summary, it has been observed that the multidimensional cognitive ability and the strong empathy of charismatic individuals, provides them with a high degree of moral conscience and attitude strength to resist all forms of exploitation, injustice, violence and aggression, as they feel a kind of responsibility for this kind of anti-human behavior.

Keywords: Intellectual ability; Intelligence; Charisma; Empathy; moral conscience; political leadership.

Εισαγωγή

Συχνά στις μέρες μας, όπου με μεγάλη ευκολία η μετριότητα μεταμορφώνεται σε θρύλο, μια λέξη που χρησιμοποιείται, προκειμένου να αποδοθούν οι ιδιαίτερες ικανότητες και τα προσόντα ενός ατόμου είναι η «χαρισματικότητα». Παρόλο που υπάρχουν ποικίλοι ορισμοί για την έννοια της χαρισματικότητας, εντοπίζονται κάποια χαρακτηριστικά, που είναι γενικά αποδεκτά από τους ερευνητές και αναφέρονται στις περισσότερες από τις εργασίες που σχετίζονται με το θέμα αυτό (Manning, 2006).

Εδώ να τονίσουμε ότι τα χαρισματικά και ταλαντούχα άτομα δεν αποτελούν μία ομοιογενή ομάδα και κατά συνέπεια μπορεί να παρουσιάζουν χαρακτηριστικά σε διαφοροποιημένο βαθμό (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2004). Οι ερευνητές συμφωνούν ότι τα χαρισματικά άτομα, ενώ διακρίνονται από νοημοσύνη ανώτερη του μέσου όρου, αυτό δεν αποτελεί ούτε το μόνο, ούτε το κύριο διακριτικό χαρακτηριστικό τους.

Ο J. Renzulli, ιδρυτής και διευθυντής του Εθνικού Ερευνητικού Κέντρου για χαρισματικά και ταλαντούχα παιδιά μετά από μακροχρόνιες μελέτες για τα χαρακτηριστικά των προικισμένων παιδιών, υπέδειξε ίσως το πιο λειτουργικό και αποδεκτό μοντέλο περί χαρισματικότητας, μέχρι σήμερα. Σύμφωνα με τον ορισμό των τριών δακτυλίων του Renzulli (1986), στα χαρισματικά άτομα συνδυάζονται τρεις συνθήκες, η ευφύια, η υψηλή δημιουργικότητα και η απόλυτη προσήλωση στο στόχο. Κάθε ένα από τα τρία γνωρίσματα συμμετέχει και συνεισφέρει ισότιμα στην ανάδειξη της χαρισματικής σκέψης και συμπεριφοράς. Αργότερα ο Renzulli προσέδωσε μεγαλύτερη πληρότητα και αξιοπιστία στο μοντέλο του, συμπεριλαμβάνοντας πλήθος παραγόντων, που καθορίζουν την εκδήλωση της χαρισματικότητας, τους οποίους ομαδοποίησε σε δύο διαστάσεις, σε παράγοντες προσωπικότητας και σε παράγοντες περιβαλλοντικούς.

Η Silverman (1993, στο Chessman, 2007), σκιαγραφώντας τη γενική εικόνα αυτών των ατόμων, παραθέτει τα επιμέρους χαρακτηριστικά τους, με την παρατήρηση ότι ο συνδυασμός αυτών ποικίλλει ανά άτομο. Τα κυριότερα από αυτά τα χαρακτηριστικά είναι, σε γνωστικό επίπεδο, οι εξαιρετικές ικανότητες συλλογισμού και νοητικής

συγκέντρωσης, η αναλυτική και αφαιρετική σκέψη, η δημιουργικότητα, η πνευματική περιέργεια, η ζωνρή φαντασία, το υψηλό αίσθημα δικαιοσύνης. Σε συναισθηματικό επίπεδο, τα χαρισματικά άτομα είναι εσωστρεφή και διαισθητικά, με οξεία αυτοαντίληψη, μεγάλη ευαισθησία και ενσυναίσθηση. Χρειάζεται να έχουν εσωτερικό κίνητρο για να ασχοληθούν με κάτι, είναι τελειοθήρες, διαθέτουν έντονη αίσθηση του χιούμορ, είναι αντικονφομιστές, αμφισβητούν κανόνες και αυθεντίες. Η χαρισματικότητα, τέλος, εμφανίζεται σε όλες τις πολιτισμικές και οικονομικές ομάδες και σε όλες τις περιοχές ανθρώπινης προσπάθειας (Reis, 2004).

Συνοψίζοντας, θα λέγαμε ότι τα χαρισματικά άτομα σκέφτονται και αισθάνονται με διαφορετικό τρόπο, με ένταση και εις βάθος, όπως επίσης από πολύ νωρίς διαθέτουν επίγνωση της διαφορετικότητάς τους. Αυτό οφείλεται και στο ότι εμφανίζουν πρόωμη ωριμότητα. Η χρονολογική ηλικία τους δεν συμπίπτει με την γνωστική και συναισθηματική τους ανάπτυξη (Sowa & May, 1997).

Σκοπός της Έρευνας

Σε αυτή την έρευνα επιχειρήθηκε η πολύπλευρη και σε βάθος ανάλυση των χαρισματικών ατόμων, εστιάζοντας στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Επιπροσθέτως, προσεγγίσαμε σύγχρονες προσωπικότητες από τη σφαίρα της χαρισματικότητας, που ξεχωρίζουν για το δείκτη της ευφυίας, για τη δημιουργικότητα και για την προσφορά τους στην ανθρωπότητα όπως οι Μαχάτμα Γκάντι, και Νίκος Λυγερός.

Ευρήματα

Τα τελευταία 50 χρόνια ασκήθηκε έντονη κριτική στην κυρίαρχουσα αντίληψη ότι η χαρισματικότητα δομείται από σχετικά σταθερά χαρακτηριστικά, που σε μεγάλο βαθμό είναι γενετικά καθορισμένα, τα οποία προσδιορίζουν την εξελικτική πορεία ενός ατόμου, αγνοώντας επιμελώς παράγοντες αλλαγής, περιβάλλοντος και αξιόλογα περιστατικά της ζωής ενός ατόμου, που μπορούν να ενισχύσουν ή να παρεμποδίσουν την εκδήλωση της χαρισματικότητας.

Παράλληλα συντελέστηκαν συγκλονιστικές εξελίξεις στη μελέτη της νόησης, που οδήγησαν τον επιστημονικό κόσμο στην πεποίθηση ότι η χαρισματικότητα αφορά στο σύνολο της προσωπικότητας του ατόμου και δεν ταυτίζεται με την πολύ υψηλή διανοητική ικανότητα, παρόλο, που η υψηλή νοημοσύνη αποτελεί βασικό συστατικό της. Ο Lewis Terman, καθηγητής Ψυχολογίας μέσα από την σαραντάχρονη έρευνά του ανέδειξε την έννοια της χαρισματικότητας. Αρχικά εγκαθίδρυσε την πεποίθηση συσχέτισης χαρισματικότητας και υψηλής νοημοσύνης. Στη συνέχεια όμως, λόγω της κριτικής από τον επιστημονικό κόσμο, αναθεώρησε τις απόψεις του και παραδέχθηκε ότι η χαρισματικότητα αναδεικνύει και άλλα ανθρώπινα χαρακτηριστικά, χωρίς όμως να εγκαταλείπει πλήρως τις αρχικές του απόψεις (Terman, 1925).

Παράλληλα, η Leta Stetter Hollingworth πρωτοπόρος στην εφαρμογή πιλοτικών προγραμμάτων για τα χαρισματικά παιδιά, συμβαδίζει με τις απόψεις του Terman, καθώς πιστεύει ότι για να χαρακτηριστεί ένα παιδί χαρισματικό βασική προϋπόθεση αποτελεί δείκτης νοημοσύνης με τιμή τουλάχιστον 130 στο τεστ Stanford-Binet Intelligence Scale (Passow, 1991). Προς το τέλος της καριέρας της η Hollingworth ενστερνίστηκε την επικρατούσα άποψη συσχέτισης της χαρισματικότητας με το περιβάλλον και με άλλα ανθρώπινα χαρακτηριστικά, όπως η δημιουργικότητα, η επιμονή, τα ισχυρά κίνητρα και η αρχηγική ικανότητα (Δαβάζογλου-Σιμοπούλου, 1999, Jolly, 2005, Klein, 2000, Ντορενστάουτερ-Παπουτσάκη, 1994).

Επιπλέον, τα χαρισματικά άτομα υπερβαίνουν το κατεστημένο, εμφυσώντας νέα πνοή, καταθέτοντας νέα οράματα που δικαιολογημένα γεννούν πάθη, αντιπαλότητες, αλλά και λατρεία και δέος παράλληλα. Επίσης επισημάνθηκε ότι η εκδήλωση μιας έμφυτης δυνατότητας ή δεξιοτήτας ενισχύεται ή αποθαρρύνεται από το περιβάλλον και τις συνθήκες διαβίωσης του ατόμου της πραγματικής ζωής και μπορεί εν γένει να διοχετευτεί σε πολλούς τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας, όπως η μουσική, η τέχνη, η επιστήμη, η τεχνολογία, η πολιτική ηγεσία, η οργανωτική ικανότητα κ.α.

Στις μέρες μας υπάρχουν πολλές προσωπικότητες που ξεχωρίζουν σε διάφορους τομείς της κοινωνίας. Εμείς όμως, θα επικεντρωθούμε σε δύο προσωπικότητες που κέντρισαν το ενδιαφέρον μας, στον Μαχάτμα Γκάντι και στον Νίκο Λυγερό, λόγω της πολυποίκιλης δραστηριότητάς τους στην πολιτική και στην επιστήμη αντίστοιχα.

Μαχάτμα Γκάντι

Ένας από τους μεγαλύτερους ηγέτες του περασμένου αιώνα, χωρίς καμιά αμφιβολία, ήταν ο Μαχάτμα Γκάντι. Θεωρείται ως η πιο χαρισματική φυσιογνωμία και ο μεγαλύτερος επαναστάτης του σύγχρονου κόσμου. Ο Μαχάτμα Γκάντι ήταν ο πρώτος εθνικός ηγέτης που υποστήριξε την αντίσταση στην αποικιοκρατία χωρίς τη χρήση βίας αλλά με ειρηνικά μέσα. Έδωσε τέλος σε περίπου 200 χρόνια βρετανικής κυριαρχίας και διαφύλαξε την εθνική αξιοπρέπεια και ελευθερία της Ινδίας.

Ο Μοχάντας Καραμτσάντ Γκάντι ήταν Ινδός πολιτικός, στοχαστής, καλός ομιλητής, επιστήμονας, φιλόσοφος, ηγέτης και επαναστάτης ακτιβιστής, ο οποίος είχε ως κύριο πιστεύω του στη ζωή την ιδέα της μη βίας. Υπήρξε η κεντρική μορφή του εθνικού κινήματος για την ινδική ανεξαρτησία και εμπνευστής της μεθόδου παθητικής αντίστασης χωρίς τη χρήση βίας έναντι των καταπιεστών.

Ίσως ήταν ο τελευταίος χαρισματικός ηγέτης, ο οποίος έκανε πράξη τη μετασχηματιστική ηγεσία (Bass, 1985). Ένας ηγέτης που με την εμπνευσμένη υποκίνηση μπορούσε να ξεσηκώνει τα πλήθη, βασιζόμενος σε ένα όραμα, υψηλών προτύπων, διοχετεύοντας παράλληλα αισιοδοξία για το μέλλον και νόημα στο έργο που πρέπει να επιτευχθεί (idealized influence). Τόνιζε τη σημαντικότητα του οράματος αναφορικά με το απαράδεκτο της κατεστημένης κατάστασης, διαφωτίζοντας τους οπαδούς του σχετικά με την επίτευξη του οράματος που χιτίζεται πάνω στην εμπιστοσύνη, στην ανάληψη προσωπικού κινδύνου και της αντισυμβατικής συμπεριφοράς (inspirational motivation).

Με τρόπο συμμετοχικό μοιραζόταν το όραμα και την εξουσία με τον κόσμο, μέσα από ένα βαθύ συναισθηματικό επίπεδο (Burns, 1978). Ενεργοποιούσε ανάγκες υψηλού επιπέδου και μέσα από την ενδυνάμωση μετασχημάτιζε τις αντιλήψεις των οπαδών του (Bass & Avolio, 1994) και τους βοηθούσε να υπερβούν το στενό προσωπικό συμφέρον (Leithwood & Jantzi, 2000). Καλλιεργούσε στους οπαδούς του διανοητικά ερεθίσματα (intellectual stimulations) και τους παρότρυνε να σκέφτονται δημιουργικά, να παίρνουν λογικές αποφάσεις, να καταθέτουν ιδέες (Bush & Clever, 2003). Επίσης, φρόντιζε εξατομικευμένα τον κάθε ένα οπαδό του (individualized consideration) εκχωρώντας αρμοδιότητες και βοήθεια για την προσωπική του ανάπτυξη.

Ο Γκάντι ως προσωπικότητα διέθετε όλα τα στοιχεία του χαρισματικού ηγέτη. Πέραν των στόχων διέθετε εμπειρογνωμοσύνη, ευαισθησία προς το περιβάλλον, μελλοντικούς στόχους για αλλαγή του κατεστημένου, χρησιμοποιώντας μη συμβατικά μέσα, για να ξεπεράσει το υφιστάμενο πλαίσιο και μια δυνατή επιχειρηματολογία που κατεύθυνε προς την κοινή προοπτική. Κάτω από αυτές τις προϋποθέσεις ο Γκάντι έγινε

αγαπητό πρόσωπο, ο ήρωας με τον οποίον ο κάθε οραματιστής θα ήθελε να ταυτιστεί, πρότυπο για μίμηση.

Η διδασκαλία του επηρέασε το διεθνές κίνημα για την ειρήνη και μαζί με τον ασκητικό βίο του συνέτειναν στο να καταστεί παγκόσμιο σύμβολο και ορόσημο της φιλοσοφικής και κοινωνικοπολιτικής διανόησης του 20ου αιώνα. Έγινε ευρύτερα γνωστός με την προσωνομία Μαχάτμα, που φέρεται να του απέδωσε στα 1915 ο Ινδός νομπελίστας ποιητής και φιλόσοφος Ραμπιντρανάθ Ταγκόρ, που στα σανσκριτικά σημαίνει Μεγάλη Ψυχή. Στην Ινδία, ο Μαχάτμα Γκάντι ενέπνευσε εκατομμύρια ανθρώπους να αγωνιστούν για τα δικαιώματά τους ευρισκόμενος πάντα στο πλευρό τους. Στο Wardha, μια μικρή πόλη, βρισκόταν η σχολή του Μαχάτμα Γκάντι, που απετέλεσε το κέντρο του έργου για τον απελευθερωτή της Ινδίας και για τις ιδέες του, που αποτελούν τον πυρήνα του ανθρωπισμού.

Οι χαρισματικοί ηγέτες χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερες κοινωνικές δεξιότητες και υψηλό επίπεδο αυτοεπίγνωσης. Σε ένα απόσπασμα του βιβλίου του «Η ζωή μου» ο Μαχάτμα Γκάντι αναφέρει (Γκάντι, 2011):

Αλλά ο δρόμος προς την εξάγνιση είναι τραχύς και χρειάζεται τόλμη. Για να φτάσει στην τέλεια αγνότητα ένας άνθρωπος πρέπει να ξεφύγει από τα αντίθετα ρεύματα της αγάπης και του μίσους, της συμπάθειας και της αντιπάθειας και πρέπει να είναι τέλεια ελεύθερος από πάθη στη σκέψη, στον λόγο, στην πράξη. Γνωρίζω πως δεν είμαι κάτοχος αυτής της τριπλής αγνότητας, παρόλη την ακατάπαυστη προσπάθειά μου για να τη φτάσω. Ιδού γιατί οι έπαινοι του κόσμου δεν μου κάνουν ευχαρίστηση και μάλιστα πολλές φορές μου φέρνουν λύπη. Ο δαμασμός των παθών μου φαίνεται πολύ πιο δύσκολος από την κατάκτηση του κόσμου με τη δύναμη των όπλων...

Οι άνθρωποι πάντα αναμένουν έναν χαρισματικό ηγέτη που θα φέρει την επιθυμητή αλλαγή. Οι χαρισματικοί ηγέτες είναι άτομα εσωστρεφή, που προτιμούν να ακούν παρά να μιλούν, να διαβάζουν παρά να ξεφαντώνουν, να καινοτομούν και να δημιουργούν, χωρίς να επιδιώκουν την προσωπική τους προβολή. Αποδίδουν καλύτερα όταν σκέφτονται μόνοι τους παρά σε ομάδες και συχνά περνούν απαρατήρητοι. Χωρίς τα άτομα αυτά όμως, ο κόσμος θα είχε στερηθεί σημαντικές ανακαλύψεις, μοναδικά έργα τέχνης και πολιτικά κινήματα.

Μία τέτοια περίπτωση ήταν του Μαχάτμα Γκάντι, ο οποίος κατάφερε να εμπνεύσει έναν ολόκληρο λαό. Υπήρξε ένας μεγάλος οραματιστής και πρωτοπόρος αγωνιστής για την ανεξαρτησία της Ινδίας. Η συνεπής καθοδήγησή του σ' έναν αγώνα που βασίστηκε στις αρχές της ειρηνικής αντίστασης και της μη συνεργασίας με τους κατακτητές καθώς και η εμμονή του στα ιδανικά της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, της διαπολιτισμικής ενότητας και της ανεξιθρησκίας τον έχουν καθιερώσει ως τον Πατέρα της σύγχρονης Ινδικής Δημοκρατίας. Το χάρισμα του ήταν ότι οι μάζες τον ακολούθησαν, οι άνθρωποι πίστεψαν στη δυνατότητα επίλυσης συγκρούσεων με ειρηνικό τρόπο, μέσα σε μια κοινωνία που ξεχειλίζει η βία. Με την ισχυρή προσωπικότητά του επιδιώκει να τονίσει στους οπαδούς του τη μοναδικότητά του, όπως αναφέρεται στο βιβλίο του «Αυτοβιογραφία» (Γκάντι, 1999):

Θα πρέπει να γίνεις εκείνη η αλλαγή που θέλεις να δεις στον κόσμο [...]. Δεν είμαι παρά ένας ταπεινός αναζητητής της Αλήθειας. Αδημονώ να λυτρωθώ πνευματικά από τη σημερινή μου ύπαρξη. Η όποια προσφορά μου στο έθνος εντάσσεται στα πλαίσια του πειράματος της σάρκας. Απ' αυτή τη σκοπιά, μπορεί να χαρακτηριστεί πολύ εγωιστική. Δεν επιθυμώ το επίγειο βασίλειο, ζητώ το

βασιλείο των Ουρανών που είναι η ψυχική απολύτρωση. Για μένα η οδός της σωτηρίας είναι η διαρκής εργασία για την εξυπηρέτηση της Χώρας μου και της Ανθρωπότητας...

Συνοψίζοντας, οι φιλοσοφικές και ηθικές του αξίες, τα πιστεύω του σχετικά με τη δημοκρατία, την εκπαίδευση, την οικονομία, τις διεθνείς σχέσεις και τη διαπολιτισμική κατανόηση αποτελούν πρωταρχικά ζητήματα και στην εποχή μας. Ταυτόχρονα, έχει καταξιωθεί και στην παγκόσμια συνείδηση ως μία από τις μεγαλύτερες χαρισματικές προσωπικότητες του 20ου αιώνα, για τον συνεχή και αδιάλειπτο αγώνα του στο να προσεγγίσει, να ενστερνισθεί και τελικά να ενσαρκώσει ο ίδιος εκείνες τις οικουμενικές και διαχρονικές αξίες, της αλήθειας, της μη βίας, της αξιοπρέπειας και της ελευθερίας, που δίνουν νόημα και μεγαλείο στην κατά τα άλλα εφήμερη και παροδική υπόσταση του ανθρώπινου βίου.

Νίκος Λυγερός

Ένας πολυεπιστήμονας, ένα λαμπρό μυαλό, μαθηματικός στην ειδικότητα που έχει διαπρέψει στους τομείς της Άλγεβρας, της θεωρίας αριθμών και της Συνδυαστικής. Ζει και εργάζεται ανάμεσά μας και ξεχωρίζει ιδιαίτερα για την πολυπραγμοσύνη του. Με την ερευνητική του ομάδα το 1998 ανακάλυψε τους πρώτους αριθμούς, 8^ο, 9^ο και 10^ο, σε αριθμητική πρόοδο και το 2010 ανακάλυψε την 6^η λύση στην εξίσωση Ramanujan, μέσω υπολογιστών.

Εργάζεται σε μεταπτυχιακό πρόγραμμα στο Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, διδάσκοντας θεωρία Παγνίων και Νευροεπιστήμες, στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, όπου διδάσκει θεωρία Ομάδων και Σημαιολογία και είναι επιστημονικός συνεργάτης σε πανεπιστήμιο της Λυών. Ακόμη είναι διερμηνέας-μεταφραστής στα Γαλλικά δικαστήρια (Λυγερός, 2018b).

Έχει ασχοληθεί σχεδόν με όλους τους τομείς του επιστητού, όπως με το μάνατζμεντ, την οικονομία, τη γεωπολιτική, τη στρατηγική, την κοινωνιολογία, την αρχαιολογία, καταθέτοντας τις ιδέες του με απόλυτη επιτυχία. Είναι συγγραφέας, ποιητής, ζωγράφος και σκηνοθέτης. Όσον αφορά τον οικονομικό τομέα έχει αναλάβει πρωταγωνιστικό ρόλο στην προώθηση της Ελληνικής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ), γιατί είναι πεπεισμένος για την ύπαρξη υποθαλάσσιου πλούτου στη χώρα μας και πιστεύει ότι η αξιοποίησή του θα φέρει ανατροπές-σοκ που θα αναδείξουν την Ελλάδα στον μεγαλύτερο παίκτη στον τομέα της ενέργειας για τα επόμενα πενήντα χρόνια (Ελληνική ΑΟΖ, 2018). Αγωνίζεται για τον ελληνικό ΖΕΟΛΙΘΟ, έχοντας την πεποίθηση ότι αποτελεί για την ελληνική οικονομία σημαντικό κεφάλαιο για την έξοδο από την οικονομική κρίση. Όπως τονίζει ο ίδιος «θα ήταν παράλογο να εισάγουμε ζεόλιθο για την επεξεργασία του, ενώ μόνο στη Θράκη διαθέτουμε κοιτάσματα μεγέθους 100 εκατομμύρια τόνων» (Λυγερός, 2018a). Ο αδιάκοπος αγώνας του για την επίλυση του κυπριακού, ήταν ο λόγος που ίδρυσε το Ίδρυμα «Αλτρουισμός στην Κύπρο», που προωθεί τις μαζικές προσφυγές κατά της Τουρκίας στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρώπινων Δικαιωμάτων. Ο ίδιος ασχολήθηκε με το σχέδιο Ανάν, των 10.000 σελίδων, εντόπισε επακριβώς τις αντιφάσεις και συνέταξε μια έκθεση, την οποίαν παρέδωσε στον πρόεδρο της Κύπρου Τάσσο Παπαδόπουλο απ' όπου φαινόταν η απόρριψή του. Στην προσωπική του ιστοσελίδα υπάρχουν πάνω από 39.000 γραπτά κείμενα του ιδίου που περιλαμβάνουν άρθρα με διαφορετικό περιεχόμενο (φιλοσοφικό, θρησκευτικό, ιστορικό και λογοτεχνικό). Υπάρχουν κάθε είδους κείμενα όπως ποιήματα, λογοτεχνικά ή επιστημονικά αποσπάσματα στην Ελληνική, Γαλλική ή Αγγλική γλώσσα και πάνω από 2000 σκίτσα ή πληρέστερα έργα ζωγραφικής, με

αναφορές σε έργα των da Vinci, Van Gogh, Dalí και Picasso (Λυγερός, 2013a). Διδάσκει επίσης, σκηνοθεσία, φιλοσοφία θεάτρου στο θέατρο Ανδρέας Βουτσινάς.

Ο Νίκος Λυγερός είναι ο Έλληνας με τον υψηλότερο δείκτη νοημοσύνης (189 στην κλίμακα Stanford-Binet), ένας από τους 50 εξυπνότερους ανθρώπους στον κόσμο (Λυγερός, 2018b). Άρα έχει 189 λόγους για να ξεχωρίζει. Πιστεύει όμως ότι ο καθένας από εμάς είναι ένας κρίκος μιας αλυσίδας και κατά συνέπεια δεν είναι μοναδικός, αφού όλοι οι κρίκοι μοιάζουν, αλλά ουσιαστικός, γιατί όταν ένας κρίκος σπάσει τότε σπάει και η αλυσίδα.

Μοντέλα ζωής και δημιουργίας έχει τον Προμηθέα και τον Αρχιμήδη, τους οποίους χαρακτηρίζει τέρατα ανθρωπιάς. Σημαντική έννοια για αυτόν είναι ο αλτρουισμός. Η ικανότητα να νιώθεις το συνάνθρωπό σου χωρίς να ζητάει βοήθεια και να προσφέρει ό,τι μπορείς. Προμηθέας που δεν τα ξέρει όλα, αλλά τα μαθαίνει, αντιπροσωπεύει το αρχέτυπο του αλτρουισμού, ο οποίος μέσω της νοημοσύνης του προσφέρει φως στην ανθρωπότητα, χωρίς να του το ζητάει, παρά το γεγονός ότι γνωρίζει πως είναι μια θυσία για αυτόν. Ο Λυγερός αφήνει το ίχνος του, προσφέρει τη σκυτάλη για τους επόμενους, διαβάζει τους νεκρούς και γράφει για τους αγέννητους. Αυτό είναι ανθρωπότητα λέει ο ίδιος (Λυγερός, 2013b). Από την άλλη ο Αρχιμήδης ήταν μια ιδιοφυΐα. Η ιδιοφυΐα είναι τόσο ισχυρή ως ιδιομορφία, που αλλάζει όλο τον κόσμο. Για αυτό είναι και δύσκολο να γίνει αντιληπτή. Η αλήθεια είναι ότι αντιλαμβανόμαστε, εντοπίζουμε πιο εύκολα ένα ταλέντο, παρά έναν προικισμένο άνθρωπο που έχει πιο σφαιρική νοημοσύνη. Το έργο του Αρχιμήδη, όπως τονίζει, είναι τεράστιο ποιοτικά και ποσοτικά και ένας τόσο προικισμένος άνθρωπος, δύσκολα γίνεται κατανοητός όχι μόνο από τους σύγχρονους αλλά και από τους μεταγενέστερους (Λυγερός, 2018b).

Είναι μέλος της Mensa, που έχει 100.000 μέλη ανά τον κόσμο (μόνο το 2% του παγκόσμιου πολιτισμού) και έχει ιδρύσει την οργάνωση «The Pi Society» στην οποία για να εγγραφεί κάποιος πρέπει να έχει δείκτη ευφυΐας 176 και πάνω, βαθμός νοημοσύνης που σύμφωνα με στατιστικές αντιστοιχεί σ' έναν άνθρωπο στο εκατομμύριο. Με σκοπό τη διασφάλιση της χαρισματικότητας, είναι δημιουργός δοκιμασιών νοημοσύνης μεγάλου εύρους, όπως το Eureka Test, Archimedes Test και το G-test. Ειδικευμένος στην Καθοδήγηση, τη Συμβουλευτική Αγωγή και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό είναι Δάσκαλος και Καθοδηγητής των προικισμένων παιδιών. Έχει ασχοληθεί εκτεταμένα με την ανάδειξη του έργου και της συμβολής του γένους Καραθεοδωρή και συγκεκριμένα του Κωνσταντίνου (μαθηματικός) και του Αλέξανδρου (διπλωμάτης) όντας επιστημονικός σύμβουλος του Συνδέσμου Φίλων Καραθεοδωρή (Λυγερός, 2018b).

Συνειδητά έχει αφιερωθεί στο καλό της Ανθρωπότητας. Στη συνέντευξή του στην εκπομπή της ET1 «Η ζωή είναι αλλού» στις 19-07-2009 με τίτλο «Άνθρωπος σοφός», αναφέρει (Λυγερός, 2009):

Ο σκοπός που βρίσκομαι στη γη είναι ο συνάνθρωπος, υπάρχουμε μέσα από το συνυπάρχω. Άμα δεν υπάρχουν οι άλλοι δεν έχει νόημα. Άμα δεν υπάρχουν οι άλλοι δεν υπάρχει ο εαυτός. Όταν ζωγραφίζω, όταν γράφω ποίηση το κάνω για τους άλλους και δεν το έχω επιλέξει, είναι η ζωή μου. Το μόνο που είναι σημαντικό είναι η ανθρωπότητα. Οι μοναχικοί άνθρωποι ανήκουν στην ανθρωπότητα. Οι άλλοι ασχολούνται με τις παρέες τους. Αν με βλέπετε ως μοναχικό, επειδή δεν έχω παρέα [...] μόνο έτσι παράγουμε έργο, αλλιώς απλά δουλεύουμε.

Κλείνοντας, στο βιβλίο του Λυγερού «Τα θεμέλια της ανθρωπότητας» διαβάζουμε (Λυγερός, 2013c, 2015):

Ο Προμηθέας έμαθε μέσω του φωτός τις επιστήμες στον άνθρωπο, γιατί ήξερε ότι μόνο η ουσία αντιστέκεται στην εξουσία. Διότι η ελευθερία χωρίς τη νοημοσύνη είναι έγκλημα και ποτέ εξέλιξη. Διότι η νοημοσύνη χωρίς μνήμη είναι μηχανή, χωρίς δυνατότητα αντίδρασης. Ο Προμηθέας έμαθε με την επανάστασή του στους μαχητές την αξία της ελευθερίας και την απαγόρευση της βαρβαρότητας, για να συνεχίσει η σκέψη της Ανθρωπότητας το έργο της δημιουργίας. Τα θεμέλια της Ανθρωπότητας είναι οι υπερβατικοί άνθρωποι, τα τέρατα νοημοσύνης που δεν σταματούν ποτέ και παράγουν έργο πάντα ακατάπαυστα, όποια και να είναι τα κοινωνικά εμπόδια του κάθε συστήματος που καταπατά τα ανθρώπινα δικαιώματα. Γι' αυτό μην περιμένεις, προσπάθησε κι εσύ να βοηθήσεις αυτούς που βοηθούν όλους τους αθώους δίχως να ξεετάζουν το προσωπικό κόστος, γιατί τίποτα γι' αυτά δεν είναι προσωπικό αφού είναι οι άλλοι που επανέρχονται μόνο για τους άλλους.

Συμπεράσματα

Βασικό χαρακτηριστικό της ψυχοσύνθεσης των χαρισματικών ατόμων είναι ο ιδεαλισμός, που συχνά στην πράξη μεταφράζεται σε τελειομανία προσδίνοντας στην καθημερινότητα τους μια προστακτική διάσταση ικανοποίησης υπέρμετρων απαιτήσεων και προσδοκιών, των σημαντικών «άλλων» και εκπλήρωσης ιδεατών στόχων και επιδιώξεων, που συχνά υπερβαίνουν τις δυνάμεις τους και επιφορτίζουν την ζωή τους με αισθήματα άγχους, δυσφορίας και προσωπικής απαξίωσης.

Η πολυεπίπεδη γνωστική ικανότητα και η ισχυρή ενσυναίσθηση των χαρισματικών ατόμων, ιδιαίτερα εκείνων με δείκτη νοημοσύνης πάνω από 160, τα οπλίζει από πολύ μικρή ηλικία με μια υψηλού βαθμού ηθική συνείδηση και μια στάση αντίστασης προς κάθε μορφή εκμετάλλευσης, αδικίας, βίας και επιθετικότητας, καθώς αισθάνονται ένα είδος υπευθυνότητας για αυτού του είδους τις αντιανθρώπινες μορφές συμπεριφοράς.

Στο βιβλίο του Λυγερού «Τα θεμέλια της ανθρωπότητας» διαβάζουμε για τον ανθρώπινο δεσμό (Λυγερός, 2015):

Ο ανθρώπινος δεσμός δεν είναι γόρδιος και είναι η λογική συνέπεια της αλυσίδας του Προμηθέα, όπου οι κρίκοι είναι ουσιαστικοί. Έτσι γίνεται και με το φως. Είναι σύμπλεγμα οπτικών ινών με σκοπό να οδηγήσουν στο μονοπάτι όλους τους μαθητές που έχουν κατανοήσει την επινόηση του Δασκάλου. Τότε εγκαταλείπουν συνειδητά την κοινωνία της μιζέριας και της αδιαφορίας λόγω λήθης και επιλέγουν να ανήκουν στην Ανθρωπότητα ως ελεύθεροι άνθρωποι, που υποστηρίζουν τα θεμέλιά της λόγω ανάγκης και βοηθούν στην εξέλιξή της, γιατί ζουν με το χρόνο.

Βιβλιογραφία

Bass, B. (1985). *Leadership and performance beyond expectations*. New York: The Free Press.

- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1994). *Improving organizational effectiveness through transformational leadership*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Burns, J. M. (1978). *Leadership*. New York: Harper and Row.
- Bush, T., & Glover, D. (2003). *School Leadership: Concepts and Evidence*. Nottingham: National College for School Leadership.
- Chessman, A. (2007). Distinguishing Levels of Giftedness: What does it Mean for our Practice?. *GAT Unit Curriculum K-12*, State of New South Wales through the NSW Department of Education and Training.
- Γκάντι, Μ. (1999). *Αυτοβιογραφία*, μτφ. Τάτση Βίκυ. Αθήνα: Ιάμβλιχος.
- Γκάντι, Μ. (2011). *Η Ζωή μου*, μτφ. Αργυρόπουλος Όθων. Αθήνα: Αγγελάκη.
- Δαβάζογλου-Σιμοπούλου, Α. (1999). *Τα χαρισματικά παιδιά στην εκπαίδευση*. Αλεξανδρούπολη: Αυτοέκδοση.
- Ελληνική ΑΟΖ, (2018). *Τι είναι η ΑΟΖ (Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη)*. Διαθέσιμο από <http://elliniki-aoz.blogspot.com/p/aoz-eez.html>, Ιούνιος 2018.
- Jolly, L. J. (2005). Historical perspectives. Pioneering Definitions and Theoretical Positions in the Field of Gifted Education. *Gifted Child Today*, 28(3), 39-40.
- Klein, A.G. (2000). Fitting the School to the Child: The mission of Leta Stetter Hollingworth, founder of gifted education. *Roeper Review*, 23(2), 97-102.
- Leithwood, K., & Jantzi, D. (2000). The effects of transformational leadership on organizational conditions and student engagement with school. *Journal of Educational Administration*, 38(2), 112–129.
- Λυγερός, Ν. (2009). Συνέντευξη του Νίκου Λυγερού στην εκπομπή της ΕΤ1 «Η ζωή είναι αλλού» με τίτλο «Άνθρωπος σοφός». Διαθέσιμο από <https://www.dailymotion.com/video/x100sk6>, Ιούλιος 2009.
- Λυγερός, Ν. (2013a). *OPUS of N. Lygeros*. Διαθέσιμο από <https://www.lygeros.org>, Ιούνιος 2018.
- Λυγερός, Ν. (2013b). Η νοημοσύνη και το μέλλον της ανθρωπότητας. *Intelligent Life 04*.
- Λυγερός, Ν. (2013c). *Τα θεμέλια της ανθρωπότητας*. Διαθέσιμο από <https://gerasimos-politis.blogspot.com/2015/03/nikos-lygeros-ta-themelia-ths-anthrwpothtas.html>, Οκτώβριος 2013.
- Λυγερός, Ν. (2015). *Τα θεμέλια της ανθρωπότητας*. Διαθέσιμο από <https://gerasimos-politis.blogspot.com/2015/03/nikos-lygeros-ta-themelia-ths-anthrwpothtas.html>, Μάρτιος 2015.
- Λυγερός, Ν. (2018a). *Ο ζεόλιθος ως καινοτομία της γεωργίας*. Διαθέσιμο από <https://ellhnikos-zeolithos.blogspot.com/2018/01/23012018.html>, Ιανουάριος 2018.
- Λυγερός, Ν. (2018b). *Βιογραφικό σημείωμα του Νίκου Λυγερού*. Διαθέσιμο από <https://gerasimos-politis.blogspot.com/p/nikos-lygeros.html>, Ιούνιος 2018.

- Manning, S. (2006). *Recognizing Gifted Students: A practical Guide for Teachers*, pp. 66. KAPPA DELTA PI RECORD.
- Ντορενστάουτερ-Παπουτσάκη, Π. (1994). *Το προικισμένο παιδί. Μια πρώτη επιστημονική προσέγγιση σε ένα θέμα άγνωστο*. Αθήνα: Ποντίκι.
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2004). *Αναλυτικά Προγράμματα σπουδών: Οδηγός σπουδών για μαθητές με ιδιαίτερες νοητικές ικανότητες και ταλέντα*.
- Passow, A.H. (1991). *Προικισμένα παιδιά. Παιδαγωγική Ψυχολογική Εγκυκλοπαίδεια*, (τ.7), σελ.4101-4109. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Reis, S. M. (2004). Series Introduction. In R. J. Sternberg (Ed.). *Definitions and Conceptions of Giftedness* (pp. ix-xxi). Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Renzulli, J. S. (1986). The three-ring conception. A development model for creative productivity. In R. J. Sternberg, & J. E. Davidson (Eds), *Conceptions of Giftedness* (pp. 332-357). New York: Cambridge University Press.
- Sowa, C. J., & May, K. M. (1997). Expanding Lazarus and Folkman's Paradigm to the social and emotional adjustment of gifted children and adolescents (SEAM). *Gifted Child Quarterly*, 41(2), 36-43. Αναδημοσίευση στο S. M. Moon (Ed.) (2004), 51-62.
- Terman, Lewis M., et al. (1925). *Genetic Studies of Genius: Vol. 1, Mental and Physical Traits of a Thousand Gifted Children*. Stanford, CA: Stanford University Press.